

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum mitigetur per fletum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

quod affectus est sci-
entia. & hac doctrina
utere superius, cum
de delectatione con-
templationis dispu-
tas. Quo autem appe-
titus inferior post
moueat, planū est
ex litera, quod ex re-
dundantia fit, ut in
responsione ad 3. di-
citur.

ex quocunque procedat.

AD PRIMUM ergo dicendum, qd licet non omnis
delectatio contrarietur omni tristitie secundū spēm,
contrariatur tamen secundum genus, ut supra dictū
est. & ideo ex parte dispositōis subiecti quilibet tristi-
tia per quamlibet delectationem mitigari potest.

AD SECUNDUM dicendum, quod delectationes ma-
lorum non causant tristitiam in præsenti, sed in futu-
ro, in quantum. s. mali pœnitent de malis, de quibus
lætitiam habuerunt, & huic tristitiæ subuenitur per
contrarias delectationes.

AD III. dicendum, qd quando sunt duæ causæ ad
contrarios motus inclinantes, utraque alteram impe-
dit: & tamē illa finaliter uincit, quæ fortior est & diu-
turnior. In eo autem qui tristatur de his, in quibus si-
mul cum amico mortuo, uel absente delectari cōsue-
nit, duæ causæ in contrariū inducentes inueniuntur.
Nā mors, uel absentia amici recogitata inclināt ad do-
lorem: bonū autē præsens inclināt ad delectationē,
unde utrunque per alterum minuitur: sed tamen qd
fortius mouet sensus præsentis, quā memoria præ-
teriti: & amor sui ipsius quā amor alterius diuturnius
manet, inde est qd finaliter delectatio tristitiam expel-
lit. Unde post pauca subdit idem Aug. * quod tristiti-
nis generibus delectationum cedebat dolor eius.

ARTICVLVS II.

Utrum dolor, uel tristitia mitigetur per fletum.

AD SECUNDUM sic proceditur. Vt, quod fletus nō
mitiget tristitiam. Nullus. n. effectus diminit
suam causam: sed fletus, uel gemitus est effectus tri-
stitiæ: ergo non minuit tristitiam.

¶ 2. Præ. Sicut fletus, uel gemitus est effectus tristitiæ,
ita risus est effectus lætitiæ: sed risus non minuit læti-
tiam: ergo fletus non mitigat tristitiam.

¶ 3. Præ. In fletu representatur nobis malum contri-
stans: sed imaginatio rei contristantis auget tristitiā,
sicut imaginatio rei delectantis auget lætitiā: ergo
uidetur, quod fletus non mitiget tristitiam.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit in 4. Conf.*
quod quando dolebat de morte amici, in solis gemi-
tibus, & lacrymis erat ei aliquantula requies.

RESPON. Dicendum, quod lacrymæ, & gemitus
naturaliter mitigant tristitiam: & hoc duplici rōne.
Primo quidem, quia oē nociuū interioris clausum ma-
gis affligit, quia magis multiplicatur intentio aīe cir-
ca ipsum; sed qn̄ ad exteriora diffunditur, tunc aīe
intentio ad exteriora quodam modo disgregatur, &
sic interior dolor minuitur. & pp hoc qn̄ homines qd
sunt in tristitijs, exterius suam tristitiam manifestāt
uel fletu, aut gemitu, uel ēt uerbo, mitigatur tristitia.
Secundo, quia semper operatio conueniens hōi secū-
dum dispositōem in qua est, sibi est delectabilis: fletus
autem & gemitus sunt quædam operationes conue-
nientes tristato uel dolenti, & ideo efficiuntur eis dele-
ctabiles. Cum igit̄ omnis delectatio aliquantulum mi-

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur quod do-
lor amici compatientis non mitiget tristitiā.
Contrariorū enim contrarii sunt effectus, sed
sicut Aug. dicit 7. Conf.* Quando cū multis gaudet
in singulis uberius est gaudium, quia feruere faciunt
se, & inflammantur ex alterutro. ergo pari rōne, qn̄
multi simul tristātur, uidetur quod sit maior tristitia.
¶ 2. Præ. Hoc requirit amicitia, ut amoris uicē quis
repandat, ut Aug. dicit 4. Conf.† sed amicus condolens,
doleret de dolore amici dolentis. ergo ipse dolor
amici condolentis, est causa amico prius dolenti de
proprio malo alteri⁹ doloris, & sic duplicato dolo-
re uidetur tristitia crescere.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ipsa habi-
do causæ ad effectum contrariatur habitudini cō-
stantis ad contristatum: nam omnis effectus est con-
ueniens suæ causæ, & per consequens est ei delecta-
bilis. contristans autem contrariatur contristato, &
ideo effectus tristitiæ habet contrariam habitudinē
magis ad contristatum, quā ad contristans ad ipsum.
& propter hoc mitigatur tristitia per effectum tristi-
tiæ ratione contrarietatis prædictæ.

AD SECUNDUM Dicendum, quod habitudo esse
ctus ad causam est similis habitudini delectantis ad
delectatū, quia utrobique cōuenientia inuenitur. om-
ne autem simile auget suum simile, & ideo per risū
& alios effectus lætitiæ augetur lætitia, nisi forte per
accidens propter excessum.

AD TERTIUM Dicendum, quod imaginatio rei
contristantis quantum est de se, nara est augete tri-
stitiam: sed ex hoc ipso quod homo imaginatur, qd
facit illud quod conuenit sibi secundum talem sta-
tum, confurgit inde quedam delectatio. & eadem ra-
tione si alicui subrepat risus in statu, in quo uidetur
sibi esse lugendum, ex hoc ipso dolet tanquam fa-
ciat id, quod non conuenit, ut Tullius dicit in 3. de
Tuscul. quæstionibus.

ARTICVLVS III.

Utrum dolor, & tristitia mitigentur per compas-
sionem amicorum.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur quod do-
lor amici compatientis non mitiget tristitiā.
Contrariorū enim contrarii sunt effectus, sed
sicut Aug. dicit 7. Conf.* Quando cū multis gaudet
in singulis uberius est gaudium, quia feruere faciunt
se, & inflammantur ex alterutro. ergo pari rōne, qn̄
multi simul tristātur, uidetur quod sit maior tristitia.

¶ 2. Præ. Hoc requirit amicitia, ut amoris uicē quis
repandat, ut Aug. dicit 4. Conf.† sed amicus condolens,
doleret de dolore amici dolentis. ergo ipse dolor
amici condolentis, est causa amico prius dolenti de
proprio malo alteri⁹ doloris, & sic duplicato dolo-
re uidetur tristitia crescere.

¶ 3. Præ. Omne malū amici est contristans, sicut &
malum proprium. nam amicus est alter ipse: sed do-
lor est quoddam malum. ergo dolor amici condolē-
tis auget tristitiam amico, cui condoletur.

SED CONTRA est, quod Philosophus dicit in 9.
Eth.* qd in tristitijs amicus condolens consolatur.

RESPON. Dicendum, quod naturaliter amicus
condolens in tristitijs est consolatiuus, cuius duplicē
rōnem tangit Phil. in 9. Eth.* quarum prima est, quia
cum ad tristitiam pertineat aggrauare, habet rōnem
cuiusdam oneris, a quo aliquis aggrauatus alleuari
conatur. Cū ergo aliquis uidet de sua tristitia alios
contristatos, fit ei quasi quedam imaginatio, quod
illud onus alii cum ipso ferant, quasi conantes ad ip-
sum ab onere alleuiandum. & iō leuius fert tristitiæ
onus sicut ēt in portādīs oneribus corporalib. cōtin-
git. Secunda rō & melior est, quia p hoc quod ami-
ci contristantur ei, percipit se ab eis amari, quod est
delectabile, ut supra dictum est. * unde cum omnis
delectatio mitiget tristitiam, sicut supra dictum est, *
sequit̄, quod amicus cōdolens tristitiam mitiget.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in utroq. ami-
citiā manifestatur, s. & quod congaudet gauden-
ti, & quod condolet dolenti, & ideo utrunque
Prima Secunda S. Thomæ. L 2 ratione

Joh. 8. & c.
16. & Rom.
13. lec. 3.
Li. 7. Conf. c.
4. parum a
prin. & li. 8.
c. 4. to. 1.

Li. 4. e. 16. in
prin. to. 1.

c. 11. an. me.
to. 5.

Ibid.

9. 33. ar. 5.
Ar. 1. hui⁹.

Lib. 4. Conf.
ca. 8. parum
a prin. to. 1.

Dial. 1.

Ca. 4. in fine
Et c. 7. parū
ante med.
om.

gens

oio

gnat

tribus